

NORMEN

The Norm

En norm blir form over tid, så derfor må den hele tiden diskuteres slik at den ikke blir hugget i stein.

1 FORMÅL

2. GENERELT

- 2.1 Begrepsforklaringer
- 2.2 Hvilke boliger gjelder normen for.
- 2.3 Sikring

3. OVERORDNET

- 3.1 Krav om redegjørelse for valg av perspektiv.
- 3.2 Krav om å definere boligen og planlagt botid.
- 3.3 Krav om planlegging for sammensatt beboergruppe.
- 3.4 Krav om redegjørelse av hvordan boligkomplekset blir brukt over tid.

4. BOLIGKOMPLEKSET

4.1 Boligkomplekset - generelt

- 4.1.2 Krav om varighet og reparasjon.
- 4.1.3 Krav om bruk av håndverkerens praktiske kunnskap.
- 4.1.4 Krav om fargebruk og ornament i bygningskompleksets åpninger.
- 4.1.5 Krav om sol og utsikt.

4.2. Fellesfunksjoner

- 4.2.1 Krav om felles grøntområde med ulik bruk.
- 4.2.2 Krav om fellesfunksjoner.
- 4.2.3 Krav om symbolsk møteplass for boligkomplekset.

5. BOLIGEN

5.1 Gang

- 5.1.1 Krav om siktlinje når du kommer inn i boligen til minimum neste rom.
- 5.1.2 Krav til to soner i gang.
- 5.1.3 Krav om plass til, sitteplass, personlig møbel og skapplass (1 lm per person) til yttertøy og enkelt oppheng.

5.2 Bod

- 5.2.1 Krav om kosteskap inne i boligen.
- 5.3 Bad
- 5.3.1 Krav om plass tørking av tøy, oppbevaring av håndklær og plass til stellebord.

5.4 Soverom

- 5.4.1 Krav om plass til annen aktivitet enn omkløddning og soving i rommet.
- 5.4.2 Krav til minimum to innredningsmåter.
- 5.4.3 Krav om minst ett soverom med dobbeltseng (1800x2100) med tilgang fra tre sider.

5.5 Kjøkken

- 5.5.1 Krav til lufting og utsyn, samt mulighet for kontakt med oppholdsrom.
- 5.5.2 Krav om karm.
- 5.5.3 Krav om mulighet for å gjøre kjøkkenet til et lukket rom.
- 5.5.4 Krav om sitteplass på kjøkkenet.

5.6 Spiseplass

- 5.6.1 Krav om at spiseplass kan ha plass til det dobbelte antall gjester som antall rom i boligen.
- 5.6.2 Krav om plassering av sitteplass på to måter, der en plassering gir mulighet for trygg rygg eller utsikt.

5.7 Stue

- 5.7.1 Krav om plass til andre aktiviteter.
- 5.7.2 Krav om to vinduer i stue.
- 5.7.3 Krav om krok i stue.
- 5.7.4 Krav om plass til høyt møbel.

1 FORMÅL

Målet for Normen er at den skal opprettholde bokvalitet for nåtidige og fremtidige behov. Normen er et supplement til TEK og Plan og bygningsloven. Den skal legge til rette for variasjon. Normen skal føre til diskusjon når boligene skal utformes og vurderes. **S. 8, 14, 109**

2. GENERELT **S. 43**

2.1 Begrepsforklaringer

Normen bruker begrepet bolig i betydning en enhet, og boligkompleks i betydning en samling av enheter som deler funksjoner. Krav forstås her som overordnede behov som skal legges til grunn for å opprettholde bokvalitet. Norm forstås her som hvordan man kan innfri kravene. Normene er en eksemplifisering av kravet på grunnlag av erfaringsbasert kunnskap og innlevelse. Noen ganger blir dette beskrevet som forslag. **S. 8, 109**

2.2 Hvilke boliger gjelder normen for.

Normen gjelder for boligkomplekser i byområder med flere enn 20 leiligheter. Normen gjelder for permanente boliger, og med det menes boliger der beboeren kan ha endrete levemåte, utvide husholdningen og bli boende gjennom hele livet. **S. 49**

2.3 Sikring

Normen foreslår et system der et team bestående av fagperson og lekpersion (samme system som lekdommer) gjennomgår prosjektets planer og tegninger for å sikre innlevelse og variasjon i forkant og under prosjekteringsfasen. Det uavhengige teamet sin oppgave er å forsvare behovene til nåværende og fremtidige beboere i boligen og i nærmiljøet. Teamets vurdering vil være et supplement til det utbygger sender inn til vurdering av kommunen. **S. 18, 52-59, 109**

3 OVERORDNET

*Planleggingen må ta høyde for at det motsatte av det som er planlagt og ønsket skjer - at oppfatningen av hva noe er eller hvordan det brukes kan være en annen enn planlagt/ønsket. **S. 19, 30, 108, 109***

3.1 Krav om redegjørelse for valg av perspektiv.

Norm: Redegjørelse for hvilke verdier og perspektiv som er valgt, og valgt bort til fordel for det som er lagt til grunn, for utvikling. Redegjørelse for referanser og forbilder til boligprosjektet. Dette må gjøres tilgjengelig for de medvirkende partene og offentligheten. **S.6, 19, 28, 29, 32, 48, 52, 70-73, 90, 108-109.**

3.2 Krav om å definere boligen og permanens.

Norm: Det må redegjøres for bruken av boligen for en beboer over tid og hva den planlagte botiden er for boligen.(midlertidig/ permanent). **S. 6, 24, 47, 51, 53, 100**

3.3 Krav om planlegging for sammensatt beboergruppe.

Norm: Boligene skal tegnes for en sammensatt bebo-

ergruppe og muliggjøre ulikt eierskap til boligen. Det skal finnes boliger av ulike typer og størrelser. Disse skal plasseres i de ulike delene av bygningskomplekset. **S. 7, 19, 23, 49, 52, 55, 90, 108, 109**

3.4 Krav om redegjørelse av hvordan boligkomplekset blir brukt over tid.

Norm: Det skal redegjøres for og føres statistikk over hvem som bor i boligene, og hvordan de fungerer i forhold til bruk og vedlikehold over tid, etter ferdigstillelse. **S. 24, 30, 46, 47, 59, 73**

4. BOLIGKOMPLEKSET

4.1 BOLIGKOMPLEKSET - GENERELT

4.1.1 Krav om varighet og reparasjon.

Norm: Boligkomplekset skal planlegges for å stå i 100 år, og materialene skal kunne gjenbrukes ved rivning. Materialbruken både innvendig og utvendig skal være slik at det er mulig å reparere og endre. Boligen må kunne endres ved endring i beboerens livssituasjon. **S. 24, 25, 34, 36, 37, 38, 48, 51, 62, 82, 94, 104**

4.1.2 Krav om bruk av håndverkerens praktiske kunnskap.

Norm: Håndverkernes praktiske kunnskap skal brukes i detaljeringsfasen. **S. 25, 32, 33, 36-39, 75**

4.1.3 Krav om fargebruk og ornament i bygningskomplekses åpninger.

Norm: Det skal være ornament og farger i byggets utforming. Håndverker kan ha ansvaret for utformingen av ornamenten både i bygningskomplekset og bolig. **S. 6, 25, 36-39, 59, 70, 72, 75, 84**

4.1.4 Krav om sol og utsikt.

Norm: Det må redegjøres for hva utsikten fra boligene skal inneholde. Boligen skal ha utsikt til enten trær, himmel, vann, fjell eller annet grøntområde. Boligene skal kun inneholde ett rom uten vindu, og vinduenes størrelse og plassering må gi sol størsteparten av året i ett av oppholdsrommene (dette kommer an på beliggenhet i landet). De minste leilighetene bør være blant leilighetene med best solforhold. **S. 51, 56, 90, 94, 98, 102, 106**

4.2 FELLESFUNKSJONER **S. 52**

4.2.1 Krav om felles grøntområde med ulik bruk.

Norm: Alle beboere skal ha lik tilgang til felles grøntområdet. Grøntområde skal legges til rette for ulike typer aktiviteter samtidig. **S. 71, 98**

4.2.2 Krav om fellesfunksjoner.

Norm: Arealer i boligen kan omdisponeres til fellesfunksjoner som beboere i boligkomplekset har lik tilgang til. Fellesfunksjoner kan ikke være vaskeri, bod, sykkelbod, men kan være verksted, festrom eller treningsrom etc. **S. 19, 57, 98**

4.2.3 Krav om symbolsk møteplass for boligkomplekset.

Norm: Boligkomplekset skal ha ett eller flere trær som har en sentral plassering på tomten som tuntre. Kravet kan oppfylles med andre symboler. **S. 72, 83, 87**

5 BOLIGEN

5.1 Gang **S. 46, 47**

5.1.1 Krav om siktlinje når du kommer inn i boligen til minimum neste rom.

Norm: Det skal være mulig å se videre inn i leiligheten. Helst til ett av oppholdsrommene. **S. 76, 99**

5.1.2 Krav til to soner i gang.

Norm: Det skal være en ren sone, og en skitten sone, med sitteplass i skitten sone. I skitten sone skal det ikke være inngang til andre rom i leiligheten. **S. 48, 75, 89, 99**

5.1.3 Krav om plass til sitteplass, personlig møbel og skaplass (1 lm per person) til yttertøy og enkelt oppheng.

Norm: Det skal være plass til den gamle kommoden, en stol å ta av seg sko på, ett skap til alt vintertøyet og knagger eller annet oppheng for å kaste fra seg jakka når man kommer hjem. **S. 33, 36, 38, 51, 89**

5.2 Bod

5.2.1 Krav om kosteskap inne i boligen.

Norm: Skapet skal minimum ha plass til støvsuger, bøtter, tørkestativ, kost og langkost. **S. 80, 89**

5.3 Bad

5.3.1 Krav om plass for tørking av tøy, oppbevaring av håndklær og plass til stollebord.

Norm: Det skal være ett sted for alle håndklærne, for å ta ut klærne fra vaskemaskina og henge de opp, ett sted for dopapiret, vaskemiddelet, sminken og ett bra sted å stille babyen. Stellebordet kan byttes ut med plass til krakk eller stol. **S. 78, 103**

5.4 Soverom

5.4.1 Krav om plass til annen aktivitet enn omkledding og soving i rommet.

Norm: Det skal være plass til et skrivebord, å rulle ut en yogamatte eller spinningssykkel. **S. 103, 109**

5.4.2 Krav til minimum to innredningsmåter.

Norm: Det skal være minimum 1 lm oppbevaring per person, og plass til møbel som overskrider standard skapdybde (600mm). **S. 34, 51, 79**

5.4.3 Krav om minst ett soverom med dobbeltseng (1800x2100) med tilgang fra tre sider.

Norm: Det skal være mulig å legge seg sist uten å vekte den som allerede har lagt seg. **S. 51**

5.5 Kjøkken

5.5.1 Krav til lufting og utsyn.

Norm: Kjøkkenet skal ha utsyn og ha en vegg mot stue. **S. 77, 87**

5.5.2 Krav om karm

Norm: Det skal være opplegg for karm (200mm) til pottene med basilikum, fruktfatet og boksen med kaker. **S. 77, 103**

5.5.3 Krav om mulighet for å gjøre kjøkkenet til et lukket rom.

Norm: Boligen skal være utformet på en slik måte at kjøkkenet kan skilles fra som et eget rom. **S. 6, 95, 103, 38**

5.5.4 Krav om sitteplass på kjøkken.

Norm: Det skal være mulig å kunne sitte mellom hver gang du må røre i gryta når du lager middag eller for å drikke kaffe om morgenen. **S. 77**

5.6 Spiseplass

5.6.1 Krav om at spiseplass kan ha plass til det dobbelte antall gjester som antall rom i boligen.

Norm: Det skal være plass til å ha middager med venner, sy lange gardiner og pusle puslespill med 1000 brikker på bordet. **S: 81, 99**

Dvs:	2 roms: 4 gjester
	3 roms: 6 gjester
	4.roms: 8 gjester

5.6.2 Krav om plassering av sitteplass på to måter, der én plassering gir mulighet for trygg rygg eller utsikt.

Norm: Det skal være mulig å sitte og se ut fra to eller fler plasser rundt bordet eller ha ryggen mot en vegg. **S. 51,83, 89**

5.7 Stue

5.7.1 Krav om plass til andre aktiviteter.

Norm: I tillegg til sofaen eller spiseplass skal det være plass til andre aktivitet i stuen som tv-spill, yogamatte, bønnetepp, juletre, små byggeprosjekter, tørking av klær og dansing. **S. 82, 95**

5.7.2 Krav om to vinduer i stue.

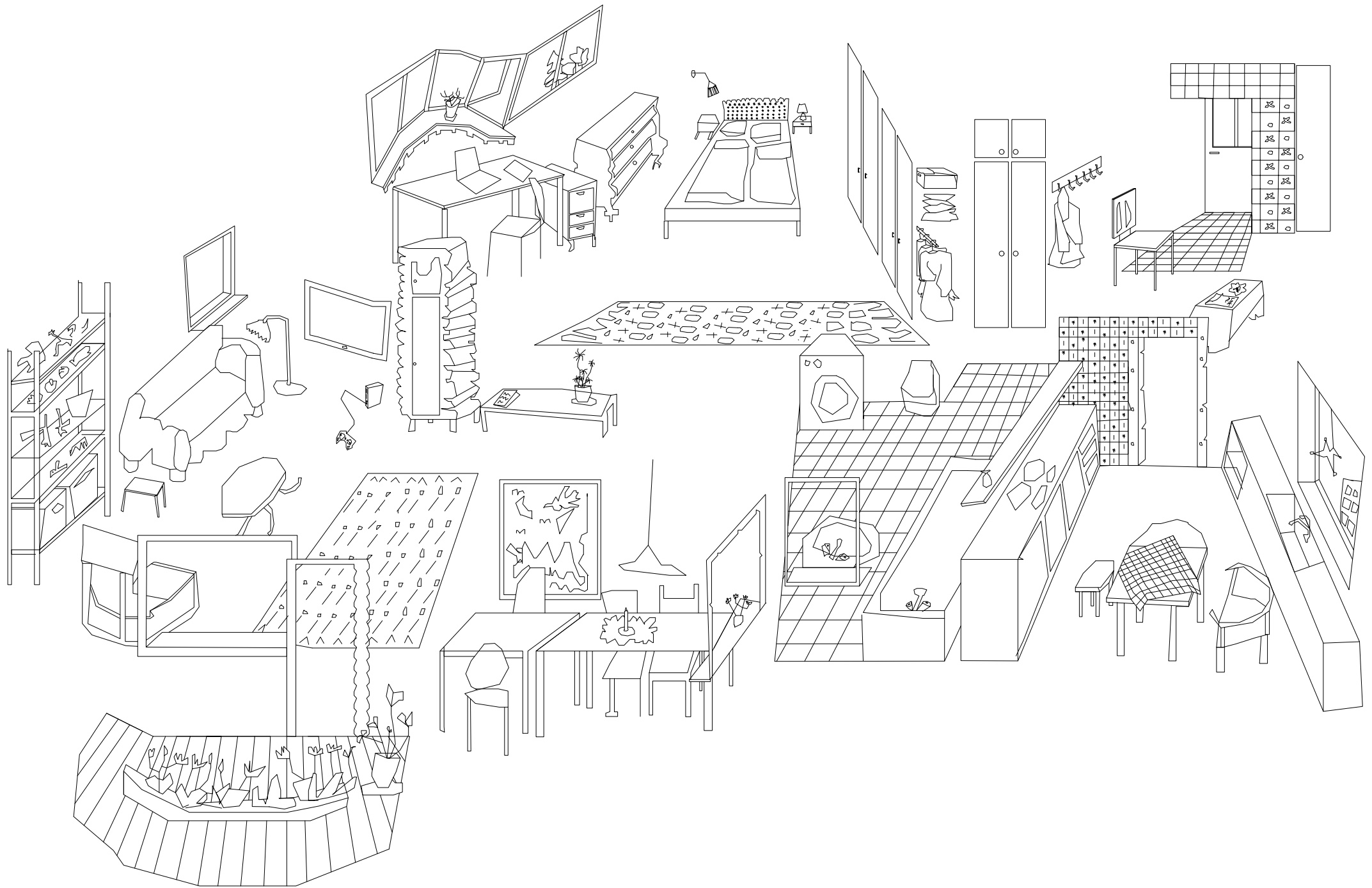
Norm: Det skal være et vindu som er knyttet til sofa, og ett til annen aktivitet. **S.107**

5.7.3 Krav om krok i stue.

Norm: Det skal være et sted som føles trygt i stuen (krok) og som gjør det mulig å sitte i sin egen verden selv det er annen aktivitet i samme rom. **S. 98, 103**

5.7.4 Krav om plass til høyt møbel.

Norm: Det skal være plass til høye (2500mm) og rare møbler som tar plass på andre måter enn standard

A norm becomes form over time, for that reason it must be discussed continuously preventing it from being set in stone.

1 PURPOSE

2. GENERAL

- 2.1 Explanations of terms.
- 2.2 Which homes The Norm applies too.
- 2.3 Ensuring

3. OVERALL REQRIMENTS

- 3.1 Requirement on clarification of chosen perspective.
- 3.2 Requirement to define the home and planned duration of residence.
- 3.3 -Requirement for planning for a composite resident group (diverse resident gr.)
- 3.4 Requirement for an explanation of how the residential complex is being used over time.

4. THE RESIDENTIAL COMPLEX

4.1 The residential complex - general

- 4.1.2 Requirement for duration and repair.
- 4.1.3 Requirement for use of the craftsmen's practical knowledge.
- 4.1.4 Requirement for use of colour and ornament in the openings of the building complex.
- 4.1.5 Requirement for sun and views.

4.2. Shared functions

- 4.2.1 Requirement for communal green area with different use.
- 4.2.2 Requirement for communal functions.
- 4.2.3 Requirement for a symbolic meeting place for the residential complex.

5. THE RESIDENCE

5.1 Hallway

- 5.1.1 Requirement for line of site when you enter the residence to at least the next room.
- 5.1.2 Requirement for two zones in hallway.
- 5.1.3 Requirement for space for seating, personal furniture and closet space (1 m per person) for outerwear and simple hanging.

5.2 Storage room

- 5.2.1 Requirement for broom cabinet inside the residence.

5.3 Bathroom

- 5.3.1 Requirement for space for drying clothes, storage for towels and space for changing table.

5.4 Bedroom

- 5.4.1 Requirement for space for other activities than changing and sleeping in the room.
- 5.4.2 Requirement for a minimum of two possible ways to furnish.
- 5.4.3 Requirement for at least one bedroom with a double bed (1800x2100) which can be accessed from three sides.

5.5 Kitchen

- 5.5.1 Requirement for ventilation and view to the outside, as well as the possibility of contact with living room.
- 5.5.2 Requirement for ledge.
- 5.5.3 Requirement for the possibility of turning the kitchen in to a closed space.
- 5.5.4 Requirement for sitting area in the kitchen.

5.6 Eating area

- 5.6.1 Requirement that the eating area can accommodate twice the number of guests as the number of rooms in the home.
- 5.6.2 Requirement for placement of a seating in two ways, where one seating allows for a safe back or view.

5.7 Living room

- 5.7.1 Requirement for space for other activities.
- 5.7.2 Requirement for two windows in living room.
- 5.7.3 Requirement for corner in living room.
- 5.7.4 Requirement for space for tall furniture.

1 PURPOSE

The aim of The Norm is that it shall secure qualities in housing (bokvalitet) for current and future needs. The Norm is a supplement to TEK and The Planning and Building Act. It should also facilitate variation. Another overall aim for The Norm is that it should lead to discussion when the homes are to be designed and assessed. [S. 11,14, 109](#)

2. GENERAL [S. 43](#)

2.1 Explanations of terms

The Norm uses the term residence in the meaning of a unit, and residence complex in the meaning of a collection of units that share functions. Requirement is understood in The Norm as the minimum need to secure qualities of housing. The Norm is an exemplification of the requirement on the basis of experience-based knowledge and empathy. In some cases this is described as suggestions. [S. 11, 109](#)

2.2 Which homes The Norm applies to

The Norm applies to residential complexes in urban areas with more than 20 apartments. The Norm is for permanent residences, and by that is meant residences where the resident can have changing lifestyles, expand the household and stay living throughout life. [S. 49](#)

2.3 Ensuring

The Norm proposes a system in which a team consisting of a professional and lay person (the same system as lay judges) reviews the project's plans and drawings to ensure empathy and variation before and during the design phase. The independent team's task is to defend the needs of current and future residents in the residence/the home and in the local community. The assessment made by the team will be a supplement to what the developer submits for assessment by the municipality. [S. 18, 52-59, 109](#)

3 OVERALL REQUIREMENTS

The planning must take into account that the opposite of what is planned and desired happens – that the perception of what something is or how it is used may be different than planned/desired. [S. 19, 30, 108, 109](#)

3.1 Requirement for clarification of chosen perspective.

Norm: Explanation of which values and perspective that have been chosen, and chosen out in favour of what has been used as a basis, for developing. Explanation of references and good examples for the residential complex. This must be made available to the participating parties and the public. [S. 9, 19, 28, 29, 32, 48, 52, 70- 73, 90, 108-109](#)

3.2 Requirement to define the planned duration of residence.

Norm: An explanation must be given of the use of the residence for a resident over time and what the planned period of residence is. (temporary/ permanent) [S. 9, 24, 47, 51, 53, 100](#)

3.3 Requirement for planning for a diverse group of residents.

Norm: The residences must be designed for a diverse group of residents and enable different ownership of the residence. Residences of different types and sizes must be included. These will be located in the various parts of the building complex. [S. 10, 19, 23, 49, 52, 55,90, 108, 109](#)

3.4 Requirement for an explanation of how the residential complex is being used over time.

Norm: An explanation must be given and statistics must be kept on who lives in the and how they function in relation to use and maintenance over time. [S. 24, 30, 46, 47, 59, 73](#)

4. THE RESIDENTIAL COMPLEX

4.1 THE RESIDENTIAL COMPLEX - GENERAL

4.1.1 Requirement for duration and repair.

Norm: The residential complex must be planned to stand for 100 years, and the materials must be reusable by demolition. The use of materials for both the exterior and the interior must be such that it is possible to repair and change. The residence must be able to be altered and transformed by change in the resident's life situation. [S. 24, 25, 34, 36, 37, 38, 48, 51, 62, 82, 94, 104](#)

4.1.2 Requirement for use of the craftsmen's practical knowledge.

Norm: The craftsmen's practical knowledge shall be used in the detailing phase. [S. 25, 32, 33, 36- 39, 75](#)

4.1.3 Requirement for use of colour and ornament in the openings of the building complex.

Norm: There must be ornaments and colours in the building's design. Craftsman can be responsible for the design and shaping of ornaments both in the building complex and in the residence. [S.9, 25, 36-39, 59, 70, 72, 75, 84](#)

4.1.4 Requirement for sun and views.

Norm: It must be explained what the views from the residences should contain. The residences should view either trees, the sky, water or mountains. The residences must only contain one room without a window, and the windows' size and placement must provide sun most of the year in one of the intended rooms for stay (this depends on the location in the country). The smallest apartments should be among the apartments with best sun conditions. [S. 51, 56, 90, 94, 98, 102, 106](#)

4.2 SHARED FUNCTIONS [S. 52](#)

4.2.1 Requirement for communal green area with different use.

All residents must have equal access to green areas. The green area shall have the possibility to various types activities being done at the same time. [S. 71, 98](#)

4.2.2 Requirement for communal functions.

Norm: Areas in the residence can be transformed and relocated to communal functions that residents in the residential complex have equal access to. Communal functions can not be laundry, storage room, storage room for bicycles, but can be a workshop, space for festivities, fitness room etc. [S. 19, 57, 98](#)

4.2.3 Requirement for a symbolic meeting place for the residential complex.

Norm: The residential complex shall have one or more trees that have a central location on the site, as a farmyard/yard tree. The requirement can be met with other symbols. [S. 72, 83, 87](#)

5 THE RESIDENCE

5.1 Hallway [S. 46, 47](#)

5.1.1 Requirement for line of site when you enter the residence to at least the next room.

Norm: It should be possible to look further into the apartment. Preferably to one of the intended rooms for stay. [S. 76, 99](#)

5.1.2 Requirement for two zones in hallway.

Norm: One clean zone, and one dirty zone, with space for seating in the dirty zone. In the dirty zone, there should be no entrance to other rooms in the apartment. [S. 48, 75, 89, 99](#)

5.1.3 Requirement for space for seating, personal furniture and closet space (1 m per person) for outerwear and simple hanging.

Norm: There should be space for the old chest of drawers, a chair to take off one's shoes, a closet to all the winter clothes and pegs or other hanging possibilities to throw away your jacket when one comes home. [S. 33, 36, 38, 51, 89](#)

5.2 Storage room

5.2.1 Requirement for broom cabinet inside the residence.

Norm: The cabinet must at least have space for a vacuum cleaner, buckets, drying rack, brush and broomstick. [S. 80, 89](#)

5.3 Bathroom

5.3.1 Requirement for space for drying clothes, storage for towels and space for changing table.

Norm: One should have one place for all towels, one place to take the clothes out of the washing machine and hang them up for drying, one place for the toilet paper, the detergent, the makeup, and a nice place to care for the baby. The changing table can be replaced with space for a stool or chair. [S. 78, 103](#)

5.4 Bedroom

5.4.1 Requirement for space for other activities than changing and sleeping in the room.

Norm: Space for a desk, to roll out a yoga mat or spinning bike. [S. 103, 109](#)

5.4.2 Requirement for a minimum of two possible ways to furnish.

Norm: Minimum 1m storage per person, and space for furniture that exceeds the standard closet depth (600mm). [S. 34, 51, 79](#)

5.4.3 Requirement for at least one bedroom with a double bed (1800x2100) which can be accessed from three sides.

Norm: One should be able to be the last to go to bed without waking up the person who has already gone to bed. [S. 51](#)

5.5 Kitchen

5.5.1 Requirement for ventilation and view.

Norm: From the kitchen one should have a view and one kitchen's walls should be toward the living room. [S. 77, 87](#)

5.5.2 Requirement for ledge.

Norm: The ledge (200mm) should provide for the pots of basil, the fruit platter and the box with cakes. [S. 77, 103](#)

5.5.3 Requirement for the possibility of turning the kitchen in to a closed space.

Norm: The residence must be designed in such a way that the kitchen can be separated from the other rooms in the apartment. [S:9, 95, 103](#)

5.5.4 Requirement for sitting area in the kitchen.

Norm: One should be able to sit between each time one have to stir the pot when making dinner or when one drink the morning coffee. [S. 77](#)

5.6.1 Requirement that the eating area can accommodate twice the number of guests as the number of rooms in the home.

Norm: There should be space to have dinner with friends, sew long curtains and lay jigsaw puzzles with a 1000 pieces on the table. [S: 81, 99](#)
I.E.,

two-room apartment: 4 guests
tree-room apartment: 6 guests
four-room apartment: 8 guests

5.6.2 Requirement for placement of a seating in two ways, where one seating allows for a safe back or view.

Norm: One should be able to sit and look outside from two or more places around the table or have your back against a wall. [S. 51,83, 89](#)

5.7 Living room

5.7.1 Requirement for space for other activities.

Norm: In addition to the sofa or the dining area, there shall be space for other activities in the living room, such as playing video games, doing yoga, the prayer rug when praying, the christmas tree, small building projects, drying clothes and dancing. [S. 82, 95](#)

5.7.2 Requirement for two windows in living room.

Norm: One window connected to the sofa, and one to another activity. [S.107](#)

5.7.3 Requirement for corner in living room.

Norm: A corner is a place that feels safe and where it is possible to sit in ones own world even though another activity takes place in the room simultaneously. [S. 98, 103](#)

5.7.4 Requirement for space for tall furniture.

Norm: It should be space for tall (2500mm) and strange furniture that occupies space in other ways than standard furniture. [S. 84](#)

